

Bažanti rodu *syrmaticus* mizí z našich chovů

Bažanti rodu *syrmaticus*, jinak také nazývaní bažanti dlouhoocasí, mezi které patří bažant královský, bažant elliotův, bažant humeův, bažant mikádo a bažant měděný, byli vždy oblíbenými druhy. Do konce sedmdesátých let minulého století se elliot, hume a mikádo v našich chovech vyskytovali ve velmi malém množství a čistokrevných jedinců bylo ještě méně. I odchovy byly velmi zřídka. Bažant měděný pak u nás chován nebyl vůbec. V letech osmdesátých a pozdějších se díky menším importům nové krve a úsilí Klubu chovatelů bažantů a okrasné vodní drůbeže, kde několik skvělých chovatelů, v jejichž čele stál tehdejší předseda klubu a sám špičkový chovatel pan Livio Zanottou, zavedlo plemennou knihu, kterou jako registrátor vedl pan Vladimír Láznovský. Zde byli zaneseny jednotlivé kusy ohrožených druhů chovaných v naší republice. Díky této evidenci se následně dařilo sestavovat nepřibuzné páry a díky tomu se tak zvýšil počet odchovávaných jedinců ohrožených druhů, čímž se následně snížila i jejich pořizovací cena a to vedlo k většímu rozšíření těchto druhů mezi širší chovatelskou veřejnost. Bohužel v posledních letech docházelo k pozvolnému úbytku a v současné době (s výjimkou bažanta královského, který je chován hojně a na několika místech i jako lovný pták) se s nimi setkáváme velmi sporadicky. Chovatelů čistokrevných bažantů humeova a mikádo v naší republice není více než deset. To je velká škoda, neboť potenciál těchto druhů bažantů je velký. V současné době, kdy není problém dovozem cizích kusů eliminovat rizika příbuzenské plemenitby, je smutné, že dochází mezi chovateli k odklonu od chovu těchto druhů. Přitom tito krásní ptáci mají všechny předpoklady pro větší rozšíření. Jejich chov není příliš náročný, což je příznivé i pro začínající chovatele s malými nebo žádnými zkušenostmi s chovem bažantů. Jsou to velmi pěkně a zajímavě zbarvení ptáci a ani jejich pořizovací cena není vysoká. Vybarvují se do šatu dospělých v prvním roce života a zároveň většinou v prvním roce i pohlavně dospívají a jsou již schopni rozmnožování. Jejich tok je velmi krásná a zajímavá podívaná. Jsou to druhy polygamní, takže lze u jednoho kohouta chovat dvě až tři slípký (u bažanta královského při ade-

kvátní velikosti voliéry i více). Více slípek pak je lepší volbou i z hlediska zmenšení rizika možné agrese kohouta v době toku. Když se totiž jeho pozornost rozptýlí větším počtem slípek, rizika zranění slípký v toku bývají výrazně menší. Další nespornou výhodou je to, že naši zimu přečkají ve voliéře pouze se zastřešeným závětrím, bez nutnosti budování speciálního temperovaného zimoviště. Nemají žádná zvláštní specifika stran krmení či odchovu. Jen se stejně, jako i u některých jiných druhů, setkáváme s mezidruhovými kříženci (tento problém se především týká bažanta elliotova, humeova a mikádo) které bohužel někteří nezodpovědní chovatelé „vyrábějí“ buď z neznalosti věci, nebo z důvodu chybějícího kusu do páru.

Měl jsem v minulosti možnost chovat bažanta královského, elliotova, mikádo a humeova, a proto je mně velmi líto, že došlo k tak velkému úbytku těchto krásných bažantů. Mohu jen doufat, že dojde k obratu a i u těchto druhů nastane časem renesance zájmu o jejich chov a opět se s nimi budeme moci v hojnější míře setkávat, protože větší pozornost si tito nádherní ptáci jistě zaslouží.

Chovné zařízení

Co se týká chovného zařízení, obecně platí, že čím je voliéra větší tím lépe, každý chovatel však vychází ze svých podmínek. Měla by být zachována nějaká minimální velikost voliéry, aby ptáci měli dostatek prostoru, pro svůj zdárný chov. Pro jeden pár bažantů rodu *syrmaticus* bych považoval jako minimální rozměr šxd 2x4 metry ovšem s výjimkou bažanta královského, kde bych jako minimum, vzhledem k délce klínu, doporučil minimální rozměr 3x5 metrů. Voliéra by měla být alespoň zčásti zastřešená a ze tří stran by mělo být zbudováno závětrí, které bude bažanty chránit před větrem a nepřizní počasí v zimních měsících. V létě poskytne stín ve dnech vysokých teplot. Konstrukce voliéry záleží na každém chovateli, já mám jeden blok voliér z kovových trubek a ostatní voliéry ze střešních latí. Co se týká pletiva ideální variantou je svařovaná síť Casanet s oky 16x16 mm. Obrovská výhoda tohoto pletiva je několikeré pozinkování a to, že se

jedná o přesné a rovné pletivo. Každý, kdo si někdy pořídil svařovanou síť čínské provenience (sic podstatně levnější ceny, ale naprosto tragické kvality) a pak měl možnost srovnání s pletivem Casanet mi jistě dá za pravdu. Pletivo natírám ještě vodou ředitelnou černou barvou Eternal (rychle zasychá a velmi dobře drží). Díky tomuto nátěru, jsou pak ptáci ve voliéře krásně vidět. Dále je třeba umístit do voliéry několik bidel na hřadování. Já používám bidla z akátu, který se mi svou trvanlivostí velmi osvědčil, o průměru alespoň 8 cm. Na strop voliéry používám síť z PE. Tyto sítě s oky 2,5x2,5 cm mají tu výhodu, že zcela eliminují rizika zranění hlav ptáků, která vznikají při náhlém prudkém vzletu ptáků při vyrušení nebo při eventuelním chytání. Co se týká dna voliér, je třeba zajistit podklad, který dobře propouští vodu. Naprostá většina bažantů nemá ráda vlhké prostředí. Jako podklad

Bažant královský – *Syrmaticus reevesii*

je vhodný například písek, lesní hrabanka, štěpky a nebo mulčovací kůra. Jelikož bažanti rodu *Syrnaticus* mají rádi zelené krmění, osázení voliery rostlinami musíme dobře uvážit. Je lepší vysazovat již vyšší stromky - nejlépe jehličnany (smrk, borovice) a ještě chránit kmen. Musíme počítat s tím, že tam kam bažanti dosáhnou vše ozobou.

Krmení

Své bažanty krmím granulovanými kompletními směsmi pro bažanty. Chovné kusy v období před snáškou a po dobu snášky, to je únor až červen, směsí pro bažantí nosnice BŽN, mimo toto snáškové období pak směsí BŽ3. Vylíhnutá kuřata do stáří 3 až 4 týdnů krmím jemně granulovanou směsí BŽ1, kuřata ve stáří 1 až 6 měsíců pak směsí BŽ2 a starší následně BŽ3.

Jelikož u některých svých bažantů chovám také exotické holuby granule pro bažanty míchám s dalšími zrninami, které nakupuji přímo od zemědělců. Granule míchám s pšenicí, hrachem, peluškou, vikví, řepkou a prosem. V předjaří (únor až duben) podávám naklíčený ječmen, mimo zimu pak produkty z mé zahrady, které bažanti velmi rádi konzumují: travu, salát, rajčata, třešně, jablka, jostu, hroznové víno, bezinky. Do vody přidávám vinný nebo jablečný ocet v dávce asi 0,1 l na deset litrů vody. Ocet omezuje jednak růst řas ve vodě a kyselý pH zároveň eliminuje napadení zažívacího traktu bažantů patogeny. **Při naklíčování je důležité se vyvarovat zaplísnění naklíčovaných zrnin, což může vést až k úhynu. Kvalitně naklíčené zrniny poznáme tak, že při přičichnutí k nim cítíme intenzivní vůni čerstvě nastrouhané okurky.**

Při krmění kukuřicí a slunečnicí dochází k nežádoucímu tučnění bažantů, které mívá za následek nedostatečnou snůšku, malé oplození vajec, eventuálně může vést až k úhynu. Z těchto důvodů tato krmiva svým chovancům nepodávám.

Chov a odchov

Ve svém chovu jsem během let dospěl k poznání, že od každého druhu, který si pořídím, chovám minimálně dva páry mezi sebou na prasto nepřibuzných jedinců. V případě úhynu nějakého kusu si tak mohu sám vypomoci a při prodeji odchovů jsem schopen sestavit na prasto nepřibuzné páry.

U bažantů tohoto rodu je třeba zajistit ve voliře nějaké úkryty, kde by se slíпка v době toku schovala před kohoutem a kde si může vytvořit hnízdo. Nejlépe se mně k tomuto účelu osvědčily borové větve, jehlice neopadávají a nejsou příliš ozobávány bažanty.

Snášku začíná nejdříve - v polovině března, bažant elliotův, potom ho následují i ostatní druhy. Jestliže je ve voliře pár, je velká naděje, že si slíпка vejce sama vysedí, v případě, že je slípek více, je vhodnější vejce sbírat a podsadit náhradní kvočně, k čemuž já využívám zdobnělé kočinky. Toto plemeno se mi v průběhu let jako kvočny nejvíce osvědčilo. Případně (pokud máme tu možnost) můžeme vejce líhnout v umělé líhni a následně odchovat v odchovně. Jako odchovny používám papírové krabice o velikosti asi 50×50×50 cm. Na dno používám písek a svítím dvojicí 40 W žá-

rovek. V případě prasknutí jedné z žárovek druhá udržuje teplo. Postupně žárovky vyměňuji za slabší a po dvou týdnech stěhuji kuřata do odchovny 100×50×50 cm, kde mám na podlaze drátěnou síť s oky 1×1 cm a pod ní trusník. Teplo a světlo zajišťuje opět dvojice žárovek napojených na stmívač. Po asi třech týdnech pobytu v odchovně stěhuji kuřata do venkovních zastřešených voliér, kde ještě asi čtyři týdny posvěcují elektrickou kvočnou. Ve věku 8 až 10 týdnů kroužkují kroužky č. 12. Pohlaví se dá vizuálně rozeznat ve věku dvou až tří měsíců. Plně vybarvení jsou pak do konce roku.

Velmi důležitou součástí chovu je udržování čistoty a pravidelná desinfekce všech chovných zařízení. V současné době jsou na trhu přípravky, které výborně desinfikují a zároveň nepoškozují okolí. Ničí viry, bakterie, plísně, kvasinky a lze je provádět i za přítomnosti chovaných jedinců. Jedná se o přípravky Virkon a Vorocid, které se používají v jednocentní koncentraci.

Popisy jednotlivých druhů vynechám, protože jejich vzhled je zřejmý z přiložených fotografií.

Bažant královský (česky)
Syrnaticus reevesii (latinský)
Reeves's pheasant (anglický)

Kohout: délka asi 2100 mm, váha okolo 1500 g.

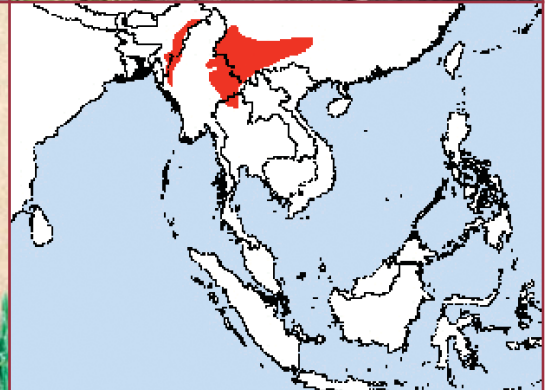
Slíпка: délka asi 760 mm, váha okolo 950 g.

Vejce: váha okolo 35 g, rozměr v milimetrech 46×37.

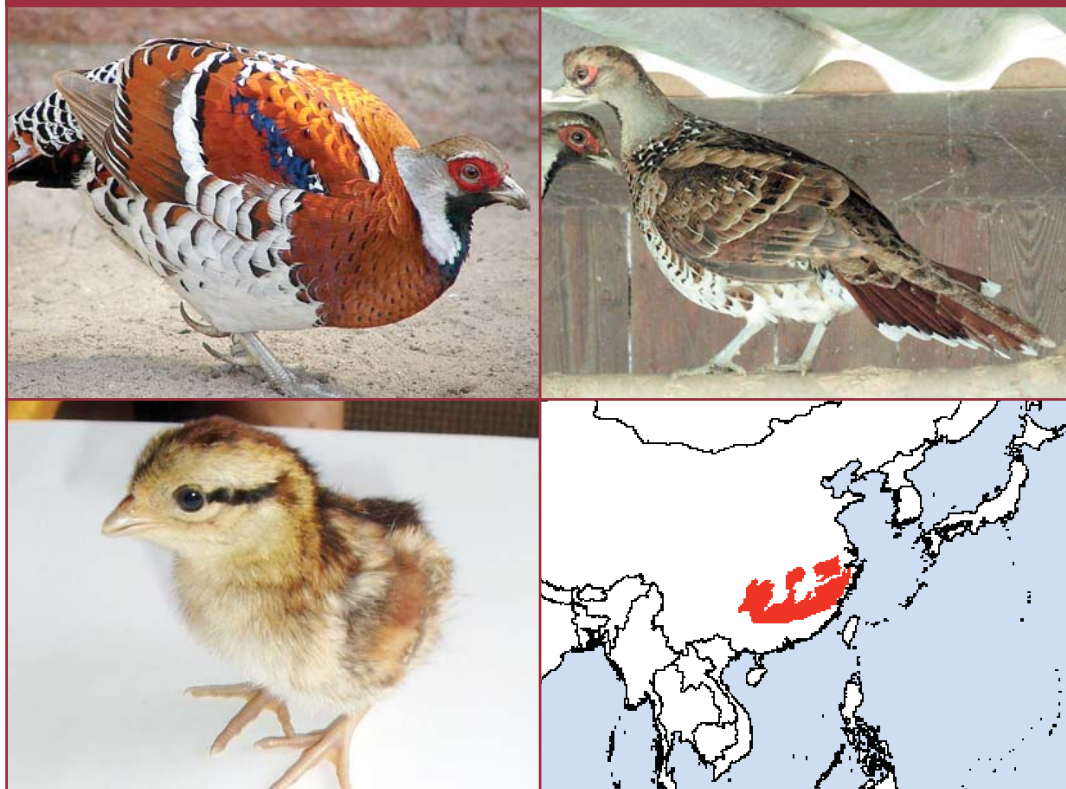
Výskyt: endemit střední a východní Číny obývá především listnaté lesy s hustým podrostem až do výšky 2500 m. n. m. Po celém světě, i u nás, byl na více místech vysazen jako lovný pták. Bohužel kohouti si hájí poměrně velké teritorium a díky tomu se nikdy nerozšířil tak, aby byl konkurencí z hlediska chovu pro bažanta obecného (myslím tím křížence různých poddruhů bažanta colchického), kteří jsou u nás coby lovná zvěř známi jako bažant polní, český, obecný atd.

Ve své domovině byl hojně loven pro dlouhá ocasní pera kohoutů, která mohou dosáhnout až 200 cm délky. Vejce byla sbírána a používána k jídlu. Zároveň byl v některých oblastech považován za škůdce v zemědělství a tráven jedy na hlodavce. Jeho stavy v přírodě jsou poměrně uspokojivé, ale i zde dochází k úbytku populace.

Bažant humeův – *Syrnaticus humiae*

Bažant elliotův – *Syrmaticus ellioti*

Tento nejhojněji z celého rodu v zajetí chovaný a nejméně náročný druh snáší 7 až 15 olivově hnědých vajec, jejich počet při odebírání může být dvojnásobný. Délka inkubace je 24 až 25 dnů.

Bažant humeův (česky)
Syrmaticus humiae (latinský)
Bar-tailed pheasants CITES (anglický)

U bažanta humeova existují dvě subspecie a to *syrmaticus humiae* a *syrmaticus humiae burmanicus*. Poddruh *burmanicus* je

Problémem populace tohoto druhu v zajetí jsou kříženci, především s bažantem elliotovým.

U čistokrevných hume se u kohoutů na těle a krku nesmí objevovat žádné bílé nebo šedé zbarvení. U slípek boky a břicho nesmí být nikdy bílé a pod krkem se nesmí objevit žádná černá pírká.

Bažant elliotův (česky)
Syrmaticus ellioti (latinský)
Elliot's pheasant CITES I (anglický)

o něco menší a tmavší než nominální, obývá jihovýchodní Myanmar a sever Thajska. Pokud je mi známo nebyl v Evropě nikdy chován.

Kohout: délka asi 1000 mm,
 váha okolo 1000 g.
 Slípka: délka asi 600 mm,
 váha okolo 700 g.
 Vejce: váha okolo 330 g,
 rozměr 48×35 mm.

Výskyt: severovýchodní Indie, severovýchodní Myanmar, jihozápadní Čína a severozápadní Thajsko. Bažant Humeův obývá smíšené lesy v nadmořské výšce 800 až 2500 m. n. m. Stejně jako většina druhů bažantů i tento druh trpí rozšiřováním zemědělské výroby, která ho pomalu vytlačuje z biotopů, které obývá, a nelegálním lovem. Populace tohoto ohroženého druhu se odhaduje na přibližně 10 000 jedinců. V našich podmínkách snáší v dubnu ob den okolo 10 vajec, při odebírání okolo 25. Inkubace trvá 27–28 dnů.

Kohout: délka asi 850 mm,
 váha okolo 1200 g.
 Slípka: délka asi 530 mm,
 váha okolo 850 g.
 Vejce: váha 30 g
 rozměr 46×34 mm.

Výskyt: endemit jihozápadní a jihovýchodní Číny obývá smíšené lesy 300 až 2000 m. n. m. Jeho stavy v přírodě velmi rychle klesají z důvodu hustého osídlení v místech jeho rozšíření a s tím spojené kácení lesů s následnou přeměnou jeho původního biotopu na zemědělskou půdu. Jeho stavy v přírodě se odhadují do 100 000 jedinců. Po bažantu královském je to v zajetí nejhojněji chovaný druh z rodu *syrmaticus*.

V našich podmínkách začíná se snůškou již v březnu a snáší 7 až 10 narůžovělých vajec. Při odebírání jednou tolik. Inkubace trvá 25 dnů.

Tento druh se bohužel hojně křížil s bažantem humeovým, základní znaky pro **identifikaci čís-**

Bažant mikádo – *Syrmaticus mikádo*

tokrevních jedinců jsou tyto: kohout má krk po stranách a břicho bílé, slípka musí mít černý pruh od zobáku do půli krku, břicho bílé.

Bažant mikádo (česky)
Syrnaticus mikádo (latinský)
Mikado pheasant (anglický)
CITES I

Kohout: délka asi 870 mm,
váha okolo 1200 g.
Slípka: délka asi 560 mm,
váha okolo 1000 g.
Vejce: váha 46 g,
rozměr 55×39 mm.

Výskyt: endemit ostrova Thaj-wan, kde obývá smíšené lesy s hustým podrostem na horských svazích v centrálním Thaj-wanu ve výškách 1600 až 3000 m. n. m. Stav původní populace se odhaduje na počet od 5000 do 10 000 kusů a má klesající tendenci. V našich podmínkách snáší začátkem dubna 6 až 10, při odebrání až 20, bílých poměrně velkých vajec.

Slípka tohoto druhu je tmavšího zbarvení a bývala zaměňována za slípky bažantů hume a elliot, čímž docházelo ke křížení. Znaky čistokrevných jedinců: kohout úzké (asi 1 mm) bílé pružky v ocase a celé tělo tmavě černé s modrým leskem, pouze na každém křídle jeden bílý pruh, který tvoří při pohledu zezadu tvar V, jinak bez jakéhokoli bílého opěření. Slípka je tmavá, s výraznou kresbou.

Bažant měděný (česky)
Syrnaticus soemmerringii (latinský)
Copper pheasant (anglický)

Kohout: délka asi 900 až 1300 mm, váha 950 až 1700 g.
Slípka: délka asi 500 až 600 mm, váha 750 až 1000 g.
Vejce: váha 32 g, rozměr v mm 48×34.

Bažant měděný má pět subspecií a ty jsou společně s bažantem colchickým versicolor jedinými zástupci z říše bažantů, kteří žijí na japonských ostrovech.

Rozšíření jednotlivých poddruhů

1. *S. s. soemmerringii* – severní a střední Kjúšú,
2. *S. s. scintillans* – severní a centrální Honšú,
3. *S. s. ijimae* – jihovýchodní Kjúšú,
4. *S. s. subrufus* – jihovýchodním Honšú a jihozápadní Šikoku,
5. *S. s. intermedius* – jihozápadní Honšú a Šikoku.

Obývají husté lesy s podrostem až do 1800 m. n. m. Největší nebezpečí pro tohoto bažanta je sportovní lov, dále pak divocí psi a kočky, kteří decimují jeho stavy. V současné době jim akutní nebezpečí zatím nehrozí.

V zajetí hrozí riziko křížení mezi jeho poddruhy a tím likvidace čistého druhu.

Bažant měděný – *Syrnaticus soemmerringii*

S. s. soemmerringii

S. s. scintillans

S. s. ijimae

S. s. subrufus

S. s. intermedius

Z těchto pěti poddruhů jimiž jsou:

1. *Syrnaticus soemmerringii soemmerringii* – žlutá
2. *Syrnaticus soemmerringii scintillans* – modrá
3. *Syrnaticus soemmerringii ijimae* – zelená
4. *Syrnaticus soemmerringii subrufus* – červená
5. *Syrnaticus soemmerringii intermedius* – hnědá

jsou v Evropě, chováni první tři, jejich zastoupení v chovech je velmi zřídka, což je vzhledem ke kráse těchto bažantů překvapivé. Nicméně má to svůj reálný základ. Kohouti těchto bažantů byli vždy v toku poměrně agresivní vůči slípkám a docházelo k velmi častému zranění a usmrcení slípek. Postupem času byli z chovu tito brutální kohouti vyřazováni, čímž následně došlo k zásadní redukci tohoto nežádoucího chování. V současné době je již takové agresivní chování spíše výjimkou a není čtenější, než u ostatních druhů bažantů, kde se sporadicky také vyskytuje.

Bažanti mědění, jako jediní z rodu *Syrnaticus*, pohlavně dospívají převážně až druhým rokem, vybarvují však již prvním rokem. V našich podmínkách snáší v polovině měsíce dubna 6 až 9 vajec, při odebrání až 15 vajec. Inkubace trvá 24 až 25 dnů.

V současnosti, pokud je mi známo, není chovatelů bažantů měděných u nás více než pět. Doufejme, že se časem podaří jejich počet zvýšet.

text a foto: Míla Stehlík,
infotragopan@email.cz, +420723442917